

Typologie van de bij Netwerk DAK aangesloten organisaties

2

Inloophuizen, straatpastoraat en buurtpastoraat zijn organisaties die, ieder op hun eigen manier, omkijken naar 'mensen die geen helper hebben', eenzaam zijn, die tussen wal en schip dreigen te raken of met armoede of schulden te maken hebben. De betaalde en onbetaalde medewerkers doen hun werk door deze mensen persoonlijke aandacht te geven en een vertrouwensrelatie met ze op te bouwen, en te werken aan gemeenschapsvorming tussen kwetsbare mensen onderling en tussen vitale en kwetsbare burgers. Dat gebeurt via een scala aan werkzaamheden en activiteiten, uiteenlopend van inloop, maaltijden, spreekuren, educatief, creatief en bezinningsaanbod, excursies tot individuele ondersteuning, persoonlijke gesprekken op straat en bij mensen thuis, meewerken aan activiteiten in dorp, wijk of stad. Het gebeurt vaak vanuit een pand waar doorgaans tevens gelegenheid voor ontmoeting is. Maar ook, bijvoorbeeld vanuit het buurt- en straatpastoraat, in buurten en wijken waar maar mensen te vinden zijn die mogelijk behoefte hebben aan aanspraak, ontmoeting, contact met anderen of hulp. De ondersteuning loopt uiteen van een 'arm om de schouder' tot professionele hulpverlening. In het werk is aandacht en respect voor uiteenlopende vormen van geloven en zingeving. Zo wordt, werkend vanuit de christelijke traditie, gebouwd aan een sociale omgeving waar ieder mens telt en meer is dan de optelsom van zijn problemen. Voor medewerkers, vrijwilligers en financiers speelt het ideaal mee van een wereld waar ieder mens gezien wordt, niemand verloren rondwaalt en je altijd weer een nieuwe kans krijgt.

Het kerkelijke draagvlak in de vorm van financiering, huisvesting of aanlevering van vrijwilligers verschilt van plaats tot plaats. Dit kerkelijke draagvlak is een kracht, omdat het werk daarmee een bredere inbedding heeft. Het betekent wel dat bij veranderingen de kerkelijke achterban – en soms ook kerkelijke structuren en besluitvormingsprocedures – mede het tempo bepaalt. Evenzo verschilt de mate waarin de initiatieven zijn 'aangehaakt' bij netwerken in de stad of buurt.

Binnen Netwerk DAK zijn vijf verschillende typen te onderscheiden, die door de overlap in het aanbod in de praktijk niet altijd van elkaar te scheiden zijn. Er is sprake van een continuüm dat zich uitstrekt van kleinschalige huiskamers tot inloopcentra met veel activitei-

ten en hulpverlening. De buurt- en straatpastores werken daarnaast soms als ‘eenpitters’ vanuit kleine stichtingen, maar soms kennen buurtpastoraten ook inloopvoorzieningen, of werkt een inloopvoorziening nauw samen met het lokale straatpastoraat. We beschrijven hier kort deze verschillende typen, te weten het kleinschalige huiskamerproject gericht op ontmoeting, het inloophuis met ontmoeting en activiteiten, het inloophuis met ontmoeting, activiteiten en hulpverlening, het buurtpastoraat en het straatpastoraat.

2.1 Kleinschalig huiskamerproject gericht op ontmoeting

Hier ligt de nadruk op het gewoon, onaangekondigd, kunnen binnenlopen, eventueel in combinatie met het aanbieden van maaltijden, in de regel twee of meer keer per week. Dit type projecten draait volledig op vrijwilligers. Deze inloop is een vorm van gastvrijheid waarmee ontmoeting met de medemens mogelijk wordt gemaakt, vanuit de overtuiging dat vormen van gemeenschap noodzakelijk zijn voor ieder mens. De gastvrijheid richt zich op eenzame mensen met een klein sociaal netwerk, bijvoorbeeld op ouderen in een bepaalde buurt. Bij de inloop hoeft niets, want op zoveel andere plekken moet er al iets. Je wordt er als medemens bejegend en serieus genomen, ook als je afwijkend bent, nors, teruggetrokken of onaangepast.

2.2 Inloophuis met ontmoeting en activiteiten

Dit type inloophuis organiseert ontmoeting en activiteiten, eventueel in combinatie met maaltijden. Een groep vrijwilligers zorgt voor een gastvrije ontvangst en een goede sfeer. Meestal zijn er één of twee (parttime) beroepskrachten werkzaam en is het meerdere dagdelen per week geopend. Activiteiten kunnen bijvoorbeeld zijn Nederlandse les, schilderen, knutselen, samen eten. Dit type inloophuis richt zich – net als het voorgaande type – op mensen die sociaal buitengesloten zijn, er komen vaak ook (voormalig) dak- en thuisloze mensen. Ook hier hoeft niets: je hoeft niet aan de oplossing van je problemen te werken, maar je vindt een luisterend oor, ook als je steeds opnieuw hetzelfde vertelt. De sfeer is informeel. De bezoekers worden als volwaardig mens geaccepteerd, er wordt gestreefd naar wederkerigheid en gelijkwaardigheid.

2.3 Inloophuis met ontmoeting, activiteiten en hulpverlening

Dit soort inloophuizen, vaak grotere organisaties, kent in tegenstelling tot de vorige twee typen meerdere vormen van hulpverlening. Er wordt gewerkt met verschillende projecten, werkvormen, aandachtsvelden en doelgroepen. Er zijn betaalde krachten werkzaam en doorgaans meer dan twintig vrijwilligers. Er komen minimaal honderd mensen per week over de vloer. De hulpverlening onderscheidt zich van het reguliere aanbod van zorg- en welzijnsorganisaties doordat tijd gemaakt wordt om aan te sluiten bij het tempo van

de bezoekers en er zo weinig mogelijk met vooraf vastgestelde doelen of hulpverleningsvormen wordt gewerkt. Zo wordt een relatie opgebouwd waarbij zo veel mogelijk gezocht wordt naar wederkerigheid en passende ondersteuning. Kenmerkend is dat bezoekers vaak de kans krijgen om een rol binnen het inloophuis op te pakken en te participeren. Dat kan variëren van afwassen of eten koken tot het zelf organiseren van activiteiten (bijvoorbeeld (ex-)daklozen die straattoers begeleiden). De dienstverlening moet van goede kwaliteit zijn. Dit vereist overleg met en afstemming op de omgeving, continuïteit, transparantie en evaluatie van de dienstverlening.

Net als bij de andere typen organisaties is gastvrijheid hier heel belangrijk. Niet alleen voor kwetsbare mensen, maar voor iedereen die binnenkomt. Die gastvrijheid, in combinatie met het opbouwen van relaties en het zoeken naar wederkerigheid, maakt dat uiteenlopende mensen zich thuis voelen. Je ziet dan ook dat mensen uit verschillende lagen van de samenleving elkaar hier ontmoeten en samenwerken.

2.4 Buurtpastoraat

Het buurtpastoraat, ook wel wijkpastoraat of kerk- en buurtwerk genoemd, werkt voor alle bewoners in een buurt of wijk. Het is een combinatie van eerstelijns zorg en wijkopbouw. Evenals bij de vorige drie typen organisaties onderscheidt het pastoraatswerk zich van welzijnsorganisaties doordat tijd gemaakt wordt om aan te sluiten bij het tempo van de bezoekers. De buurtpastor legt contacten met sociaal geïsoleerde mensen via huisbezoeken en door aanwezig te zijn op ontmoetingsplekken en in de buurt. Er worden langdurige relaties opgebouwd, waarbij wordt gezocht naar wederkerigheid: iedereen heeft sterke en zwakke kanten, iedereen kan een ander helpen en heeft zelf steun nodig – ook de vrijwilligers en de beroepskrachten.

Anders dan bij de meeste beroepskrachten in de wijk kan de buurtpastor in gesprek gaan over geloofsvragen en kan er met hem gebeden worden, mocht daar behoefte aan zijn. De ruimte voor zingeving kan zichtbaar zijn, bijvoorbeeld tijdens een 4 mei-bijeenkomst, maar is evenzeer verweven met alle praktische zaken waar een buurtpastor zich mee bezighoudt, uiteenlopend van relatieproblemen en woonoverlast tot schoonmaakacties. Het kan zitten in een subtiel woord, een blik, een gebaar.

De beroepskracht beperkt zich niet tot persoonlijke contacten, maar is actief binnen netwerken en overleggen, verbindt en sluit aan bij wat leeft in de wijk. Het buurtpastoraat heeft meestal een ruimte waar buurtbewoners elkaar ontmoeten en terecht kunnen met vragen.

2.5 Straatpastoraat

Het straatpastoraat werkt voor een specifieke groep mensen in een stad: de dak- en thuislozen. De straatpastor onderhoudt contacten met hen en werkt aan gemeenschapsvorming. De straatpastor begeeft zich naar de plekken waar dak- en thuislozen zich ophouden: op straat, bij het station, in parkjes, bij inloop van de maatschappelijke opvang, op plekken waar straatkranten worden verspreid. Daar legt hij contact, luistert naar verhalen en denkt mee bij praktische vragen. Het pastorale blijkt uit de aandacht voor het levensverhaal en toekomstdromen, aandacht voor relaties met anderen, waar vaak mee geworsteld wordt. Ook organiseert een straatpastor maaltijden, vieringen, uitvaarten en herdenkingsbijeenkomsten, die qua sfeer en inhoud zijn afgestemd op (en met) de doelgroep. Uitgangspunt is een open vorm van geloven. De vele vragen op het gebied van gezondheid en financiën die er bij de doelgroep zijn, worden tot op zekere hoogte opgepakt, maar waar mogelijk wordt overlegd of doorverwezen naar de gespecialiseerde hulpverleners.

Meer dan een dak

Laagdrempelige presentie voor kwetsbare burgers

Maarten Davelaar | Helma Hurkens | Jan van Opstal